

Foretræde for Folketingets Europaudvalg fredag den 24. marts 2023 vedr. vilkår for udsætning af genmodificerede organismer i landbrug og natur

Tak for muligheden for at fremlægge vores synspunkter vedr. udsætning af genmodificerede organismer i landbrug og natur

Mit navn er Klaus Loehr-Petersen og min kollega i dette emne er June Rebekka Bresson. June er fra miljøorganisationen NOAH Friends of the Earth. Jeg kommer fra Foreningen for Biodynamisk Jordbrug, der er en økologisk medlemsorganisation for jordbrug, virksomheder og forbrugere. Vi repræsenterer desuden en række andre organisationer, der er engageret i spørgsmålet om vilkår for anvendelsen af GMO i det fri. Se venligst listen nederst.

For afklaringens skyld vil vi gerne understrege, at vores fokus ikke drejer sig om det skal være tilladt eller ej at dyrke genmodificerede afgrøder i landbruget. Det er jo tilladt, både at teste og dyrke, når det drejer sig om såsæd, der er godkendt efter EU's Udsætningsdirektiv for GMO-afgrøder – og hvis man som forsker, landmand eller virksomhed (f.eks. frøproducent) opfylder kravene til registrering, sporbarhed, risikovurdering, adskillelse, dokumentation og mærkning. Det er detaljeret beskrevet i sameksistensloven.

Vi forholder os ikke til anvendelse af genredigeringsteknikker, f.eks. CRISPR /Cas9 i forskningen, og vores ærinde er ikke at plædere for at begrænse anvendelsen af disse genteknologiske metoder i organismer, der anvendes i lukkede, kontrollerede miljøer, f.eks. til fremstilling af medicin. Det drejer sig her om, at fastholde de nuværende regler for dyrkning / udsætning af genmodificerede organismer i landbruget, skovdriften og naturen bredt set. Det vil også sige, at bevare en regulering af både proces og produkt i tilblivelsen af planter og afgrøder. Hvis man kun har en produktbaseret regulering, vil man ikke vide, om CRISPR eller andre nye genteknikker er anvendt i produktets tilblivelse.

Alle typer GMO

Det er vigtigt at slå fast, at disse regler omfatter alle former for genmodificerede organismer jf. EU Domstolens afgørelse fra 2018. Den gør det klart, at reglerne for udsætning gælder alle former for GMO, inkl. genredigerede organismer, der også ofte benævnes NBT, new breeding techniques.

Blandt disse teknikker er CRISPR/Cas9 den mest kendte. Den er et 'værktøj', der populært kaldes en gen-saks. Metoden anvendes til genetiske ændringer i en bred vifte af organismer inden for både planteavl, mikroorganismer og medicin. I forhold til landbrug er det efter vores mening meget vigtigt, at organismer, der er ændret ved hjælp af genredigering, fortsat skal vurderes efter kravene i EU's Udsætningsdirektiv: risikovurdering, sporbarhed, registrering, monitorering/analysemetode, mærkning.

Forsigtighed og mærkning

Risikovurdering er en forudsætning for at vurdere, hvilke effekter en organisme vil have på det miljø, den bliver sat ud i, både på kort og lang sigt. Ud fra forsigtighedsprincippet må det vurderes, om der er risiko for spredning til andre afgrøder og til planter i naturen. Det er vigtigt, da det jo ikke er muligt at tilbagekalde /indsamle genmodificerede organismer, hvis de viser sig at skabe utilsigtede, negative effekter for miljø, biodiversitet eller sundhed.

Mærkning af genmodificerede afgrøder og produkter, hvori de indgår, er grundlæggende for at kunne håndtere produkterne separat og holde dem adskilt fra ikke-GMO-produkter. Det har betydning for, at undgå utilsigtede sammenblandinger og i særlig grad for at give alle led i kæden fra landmand over foderstoffirma og fødevarerproducent til detailhandel og forbrugere mulighed for at vælge GMO-produkter fra, hvis de ikke ønsker dem.

Forbrugerne mister deres frie valg, hvis der bliver "dereguleret", som udsætning af GMO i det fri uden regler kaldes. Også forslag om blot at ændre til produktbaseret regulering, er i sagens kerne i kategorien "deregulering".

Det er efter vores mening helt afgørende, at reglerne for mærkning af afgrøder, råvarer og produkter gælder for alle typer GMO'er, også de organismer, der er fremstillet ved hjælp af genredigeringssteknikker, og som er defineret som GMO i EU's Udsætningsdirektiv. En situation, hvor GMO-afgrøder og fødevarer forhandles uden mærkning, vil give store problemer for tilliden til myndigheder og virksomheder og butikker. Det vil gøre det umuligt at opfylde kravene til regler for gennemsigtighed i forhold til kunder /forbrugeres ret til at vide, hvordan fødevarer er produceret og hvilke ingredienser, de er lavet af. Sporbarheden vil forsvinde.

Det kan få alvorlige følger for virksomheder og dermed virke negativt for erhvervsinteresser i hele foder- og fødevarerbranchen inkl. påvirke eksportmarkeders tillid til danske produkters sporbarhed, mærkning og sikkerhed.

Trussel mod det økologiske jordbrug

Det økologiske landbrug vil blive truet på sin eksistens. De økologiske regler om, at der ikke må anvendes GMO-afgrøder i økologisk landbrug, vil ikke kunne efterleves, hvis genmodificerede afgrøder kan dyrkes uden reglerne for kontrol, sporbarhed og mærkning. Dels vil økologiske landmænd ikke kunne vide, om deres såsæd er GMO eller forurennet med GMO. Deres konventionelle naboer vil heller ikke vide, om deres såsæd kunne være en GMO-sort, og derfor ikke kunne overholde kravene i sameksistensreglerne. Ophævelse af registrering og mærkning af GMO-afgrøder i landbruget vil gøre sameksistens mellem GMO og ikke-GMO umulig. Ikke kun i landbruget og ved håndtering af landbrugsafgrøder, men i hele kæden af foderstoffer og fødevarer helt ud til private og offentlige køkkener inkl. børnehaver, skoler, institutioner og hospitaler.

En ophævelse af reglerne (en deregulering) for dyrkning af GMO-afgrøder vil således være i modstrid med EU's politik om at øge det økologiske areal og den økologiske fødevarerproduktion.

Fasthold reglerne for GMO i jordbrug og natur

Vores appel til Europaudvalget er derfor, at Danmark bakker op om de lande i EU, der ønsker, at alle former for GMO jf. EU's definition kun kan anvendes i landbrug, skovbrug m.m. og i naturen, når reglerne i EU's Udsætningsdirektiv er opfyldt. Det vil sikre forsigtighed, åbenhed, sporbarhed og mærkning og dermed en tryk mulighed for at vælge GMO-afgrøder og fødevarer til eller fra på et oplyst og sikkert grundlag. Det vil give myndighederne bedre kendskab til og kontrol med, hvilke genmodificerede organismer, der sættes ud i det fri, og en større mulighed for at følge evt. uønskede effekter på biodiversiteten, miljøet og befolkningens sundhed.

På vegne af følgende organisationer:

NOAH Friends of the Earth
Dansk Vegetarisk Forening
Landsforeningen Praktisk Økologi
Fore. Netværk for Økologisk Akvakultur
Greenpeace

Foreningen for Biodynamisk Jordbrug
Frøsamlerne
Frie Bønder Levende Land
Corporate Europe Observatory
Landsforeningen Grøn Hverdag

GREENPEACE

 **Foreningen for
Bíodynamísk Jordbrug**

 NOAH
Friends of the Earth Denmark

Frøsamlerne

Dansk
Vegetarisk Forening

Landsforeningen Praktisk Økologi

Grøn Hverdag

**Foreningen
Netværk for
Økologisk Akvakultur**